

**Colecția *Viața în Hristos*
Seria de autor „Sfântul Andrei Criteanul”**

Editor general:
Pr. Dragoș Bahrim

Consiliul științific:

Evelina Mineva (Universitatea Națională și Kapodistriană, Atena)
Mihail Mitrea (Institutul de Studii Sud-Est Europene, București,
Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca)
Pr. Jan Nicolae (Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba-Iulia)
Pr. Viorel Sava (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ANDREI CRITEANUL, sfânt

Viața Sfântului Andrei Criteanul în izvoare: canoane la Sărbători / Sfântul Andrei Criteanul; trad. din lb. greacă veche de monahia Parascheva Enache; studiu introductiv și ed. îngrijită de pr. Dragoș Bahrim; carte tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. - Iași: Doxologia, 2023

Conține bibliografie
ISBN 978-630-301-091-5

I. Parascheva Enache, monahie (trad.)
II. Bahrim, Dragoș (pref.; ed.)

Colecția *Viața în Hristos*
Seria de autor „Sfântul Andrei Criteanul”

Sfântul Andrei Criteanul

SCRIERI I

**Viața Sfântului Andrei Criteanul în izvoare
Canoane la Sărbători**

Traducere din limba greacă veche de
MONAHIA PARASCHEVA ENACHE

Studiu introductiv și ediție îngrijită de
PR. DRAGOȘ BAHRIM

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2023

ARHIEPISCOPIA IAȘILOR

CENTRUL DE STUDII
PĂTRISTICE
SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL

*Lucrare realizată în cadrul
Centrului de Studii Patristice „Sfântul Maxim Mărturisitorul”
<https://patristica.ro>*

Redactori: Claudiu-George Dulgheru, Lia Gociu

Tehnoredactor: Alina Andrei

Design copertă: Lucian Dragomir

Prepress: Leonard Lunguleac

Editura Doxologia, Cuza-Vodă 51, 700038, IAȘI

Tel.: 0374704804

Email: editura@doxologia.ro

 Editura Doxologia

Comenzi:

<https://edituradoxologia.ro>

Email: comenzi@edituradoxologia.ro

Tel.: +40 724 550 463

Cuprins

Lista de abrevieri	9
Andrei Criteanul, sfânt și innograf al Bisericii.	
Studiu introductiv (<i>Pr. Dragoș Bahrim</i>)	11

Viața Sfântului Andrei Criteanul în izvoare

Viața celui între sfinți Părintele nostru Andrei Ierusalimiteanul, care a devenit arhiepiscop al Cretei, scrisă de atotvestitul patriciu și chestor Nichita	53
[Anonim]. Viața și petrecerea Cuviosului Părintelui nostru Andrei Ierusalimiteanul, Arhiepiscopul Cretei	67
<i>Sinaxarul Bisericii Constantinopolitane</i> (4 iunie) În această zi, pomenirea Cuviosului Părintelui nostru Andrei Ierusalimiteanul, Arhiepiscopul Cretei	69
[Anonim]. Cuvântul al 8-lea. Luna iulie în ziua a 4-a Encomion la Cuviosul Părintele nostru Andrei, Arhiepiscopul insulei Creta	70
Al celui preacinstit între monahi, Iosif Kalothetos, Cuvânt la cel între sfinți Părintele nostru Andrei Ierusalimiteanul, Arhiepiscopul Cretei	81
Macarie Makris. Viața și petrecerea celui între sfinți Părintelui nostru Andrei Ierusalimiteanul, Arhiepiscopul Cretei	100
<i>Sinaxar în Joia Săptămânii a cincea a Postului Mare</i>	112
Sfântul Nicodim Aghioritul. În aceeași lună, ziua a 4-a, pomenirea celui între sfinți Părintele nostru Andrei Ierusalimiteanul, Arhiepiscopul Cretei	115

Canoane la Sărbătorile Domnului nostru Iisus Hristos și ale Preasfintei Născătoare de Dumnezeu

Canon de rugăciune la Nașterea Maicii Domnului (8 septembrie)	119
---	-----

Canon de rugăciune la Înălțarea Sfintei Cruci (14 septembrie)	129
Canon de rugăciune la Zămislirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu de către Sfânta Ana (9 decembrie)	138
Canon de rugăciune la Duminica Sfinților strămoși după trup ai Domnului	146
Canon de rugăciune la Nașterea Domnului (25 decembrie)	160
Canon de rugăciune la Odovania Nașterii Domnului (31 decembrie)	172
Canon de rugăciune la Botezul Domnului (6 ianuarie)	178
Canon de rugăciune la Întâmpinarea Domnului (2 februarie)	191
Canon de rugăciune la Buna Vestire (25 martie)	216
Canon de rugăciune la Duminica Floriilor	226
Canon la tânguirea Născătoarei de Dumnezeu, la Prohodul Mântuitorului, cântat în panihida din Marea Vineri	244
Canon de rugăciune la Schimbarea la Față (6 august)	253
Alt canon de rugăciune la Schimbarea la Față	264

Canoane la Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioara Maria

Canonul 1, către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu	275
Canonul al 2-lea, de pocăință, către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu	283
Canonul al 3-lea, către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu	290
Canonul al 4-lea, către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu	297

Canonul al 5-lea, căt̃re Preasfânta Născătoare de Dumnezeu	305
Canonul al 6-lea, căt̃re Preasfânta Născătoare de Dumnezeu	312
Canonul al 7-lea, căt̃re Preasfânta Născătoare de Dumnezeu	319
Canonul al 8-lea, căt̃re Preasfânta Născătoare de Dumnezeu	327
Canonul al 9-lea, căt̃re Preasfânta Născătoare de Dumnezeu	335

Anexă

Inventarul operei innografice a Sfântului Andrei Criteanul <i>(Claudiu-George Dulgheru)</i>	345
Bibliografie	389
Indice de referințe scripturistice	397

Lista de abrevieri

- AHG - Giuseppe Schirò (ed.), *Analecta Hymnica Graeca e codicibus eruta Italiae inferioris*, Roma, 1966-1983
- BHG - François Halkin (ed.), *Bibliotheca Hagiographica Graeca*, 3 vol., Bruxelles, 1957
- CCSG - *Corpus Christianorum. Series Graeca*, Turnhout, 1977 –
- CFHB - *Corpus Fontium Historiae Byzantinae*, 1966 –
- COGD - Giuseppe Alberigo (ed.), *Conciliorum Oecumenicorum Generaliumque Decreta*, Brepols, Turnhout, 2006 –
- CPG - Maurice Geerard, Jacques Noret (eds.), *Clavis Patrum Graecorum*, Brepols, Turnhout, 1979 –
- EE - Sophronios Eustratiades, *Εἰρημολόγιον*, Chennevieres-sur-Marne, 1932
- EIBMBOR - Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române
- GNO - *Gregorii Nysseni Opera*, Leiden, 1952 –
- ODB - Alexander P. Kazhdan (ed.), *The Oxford Dictionary of Byzantium*, 3 vol., Oxford University Press, 1991
- PG - Jean-Paul Migne (ed.), *Patrologiae cursus completus. Series graeca*, 1-161, Paris, 1857-1866
- PTS - *Patristische Texte und Studien*, Walter de Gruyter, Berlin, 1963 –
- PSB - *Părinți și scriitori bisericesti*, București, 1977 –
- SC - *Sources Chrétiennes*, Paris, 1941 –
- VHAC - *Viața în Hristos*. Seria de autor „Sfântul Andrei Criteanul”, Iași, 2023 –
- VHIB - *Viața în Hristos*. Seria „Imnografie bizantină”, Iași, 2015 –
- VHPF - *Viața în Hristos*. Seria „Pagini de Filocalie”, Iași, 2012 –

Andrei Criteanul, sfânt și imnograf al Bisericii Studiu introductiv

Originar din Damasc, format în Mănăstirea Sfântul Sava și la Biserica Sfintei Învieri din Ierusalim, cu o carieră eclezială desfășurată mai ales în Constantinopol și insula Creta, Sfântul Andrei Criteanul este una dintre cele mai importante personalități ale Bisericii Răsăritene, cu o influență și o posteritate extraordinare, în multe privințe. Primul domeniu în care și-a adus o evidentă contribuție este imnografia, fiindu-i atribuită inventarea canonului ca gen imnografic și reformarea cultului Bisericii bizantine (recent, a fost socotit ca principal autor, alături de Patriarhul Gherman, al transferului tipicului ierusalimitean în Marea Cetate). Tot în domeniul imnografic, Canonul cel Mare de pocăință este considerat până astăzi sinteza majoră, în formă imnică, a spiritualității ortodoxe¹.

Sfântul Andrei este, de asemenea, apreciat drept unul dintre cei mai importanți predicatori ai Bisericii, cu o operă

¹ Deși literatura despre Sfântul Andrei Criteanul și despre Canonul cel Mare este suficient de bogată la nivel mondial, recomand în limba română, pentru o bună introducere, câteva studii mai recente: Derek Krueger, „Biblia penitențială și Canonul cel Mare al lui Andrei Criteanul”, în Alexandru Ioniță (ed.), *Imnografia liturgică bizantină. Perspective critice*, Editura Ratio et Revelatio, Editura Presa Universitară Clujeană, Oradea – Cluj-Napoca, 2019, pp. 123-178; Alexandru Prelipcean, *Spiritualitatea și doctrina Canonului Mare al Sfântului Andrei Criteanul*, Editura Astra Museum, Sibiu, 2018; Ionuț Biliuță, „O teologie vie a pocăinței: Canonul cel Mare al Sfântului Andrei, Arhiepiscopul Cretei († 740), Comentariul la Canonul cel Mare al lui Acachie Savaitul și locul acestora în cadrul spiritualității ortodoxe”, în Cuviosul Acachie Savaitul, *Comentariu la Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul (VHPF 15)*, trad. monahul Pavel Steingasser, ediție de Pr. Dragoș Bahrim, Doxologia, Iași, 2021, pp. 9-48.

omiletică foarte valoroasă, dar insuficient cunoscută și foarte puțin exploatată astăzi. Omiliile, dar și canoanele sale constituie, de multe ori, cea mai veche mărturie a unor sărbători, unele dintre ele instituite poate chiar prin contribuția sa directă. De asemenea, în unele din cuvintele sale encomiastice, se păstrează singurele sau cele mai vechi mărturii hagiografice despre unii sfinți.

Dacă în ce privește genul imnografic al canonului avem de a face cu simplificarea și accesibilizarea mesajului poetic în comparație cu condacul, care făcuse carieră liturgică dominantă până în epoca Sfântului Andrei, în omiletică, acesta nu mai este la fel de accesibil. Sintaxa lui imită aticismul clasic, fiind dificilă și criptică de multe ori, punând mari dificultăți celor care vor să se apropie de scrisul și teologia sa. Sfântul Nicodim Aghioritul însuși, în sinaxarul pe care i l-a dedicat pentru prăznuirea din 4 iulie, evidențiază, la începutul secolului al XIX-lea, stilul deosebit de dificil al episcopului Cretei, spunând că „imită fraza compactă și sintaxa Sfântului Grigorie Teologul în cuvintele lui panegirice”².

Toate aceste aspecte ne înfățișează, pe scurt, o personalitate paradoxală astăzi: avem, pe de o parte, un autor extrem de important, cu o impresionantă carieră postumă, care, pe de altă parte, este puțin cunoscut și puțin editat, datorită mai multor factori, imposibil de evaluat precis. Pornind de la aceste gânduri, am socotit o necesitate vitală, pentru teologi, preoți și poporul credincios, inițierea unei „serii de autor” dedicate Sfântului Andrei Criteanul, care să adune opera imnografică și cea omiletică a sfântului. Din păcate, o parte din lucrările sale rămâne încă în manuscris, o altă parte a apărut în ediții destul de slabe și doar pentru un număr restrâns există ediții critice. Toate acestea au făcut ca demersul nostru să fie suficient de anevoios, însă, motivați de dragostea față de acest

² Notă în Sf. Nicodim Aghioritul, *Συναξαριστής τῶν δώδεκα μηνῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ*, Tesalonic, 2003⁵, t. VI, pp. 22-23, Ἰουλίου 4.

uriază far al Bisericii, am socotit că, decât a lăsa lumina sub obroc, este mai bună îndrăzneala de a da luminii tiparului o primă versiune a operelor Sfântului Andrei Criteanul, urmând ca la timpul potrivit să revenim fie noi, fie alți traducători și editori mai experimentați, cu noi ediții ale textelor sale, pe măsură ce cercetarea subiectului va avansa³.

I. Viața Sfântului Andrei Criteanul

I.1. Sursele

Există mai multe hagiografii din diverse epoci, pe care le-am adunat și noi în dosarul din volumul de față (*BHG* 113, 114, 114a, 114b), cea mai importantă, totodată cea mai veche, fiind alcătuită de un anume Nichita patriciul și chestorul (*BHG* 113), celelalte fiind dependente direct de ea. Necunoscută până în secolul al XIX-lea chiar și savanților bollandiști, *Viața* a fost publicată pentru prima oară de eruditul Athanasios Papadopoulos-Kerameus în 1898⁴, după două manuscrise, din care cel mai vechi cunoscut rămâne până în prezent *Vatopedi* 84, datând din secolele IX-X. Astăzi sunt atestate mai multe mărturii paleografice ale *Vieții* Sfântului Andrei, ceea ce i-a permis lui Panayotis Skaltsis să realizeze și o ediție critică a ei, însă

³ Cu mai bine de 70 de ani în urmă, într-un studiu fundamental dedicat mariologiei, unde a folosit intens scrierile Sfântului Andrei Criteanul, Părintele Dumitru Stăniloae afirma necesitatea vitală a traducerii omilecticii acestuia, alături de a altor corifei ai Bisericii: „Comorile acestea ar trebui să fie făcute neîntârziat accesibile evlaviei poporului nostru” (Pr. Dumitru Stăniloae, „Învățătura despre Maica Domnului la ortodocși și catolici”, *Ortodoxia*, 2, nr. 4, 1950, p. 587).

⁴ Βίος τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, ἀρχιεπισκόπου γενομένου Κρήτης, συγγραφεὶς παρὰ Νικήτα τοῦ πανευφύημου πατρικίου καὶ κνέστορος, în A. Papadopoulos-Kerameus, *Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας*, t. V, 1898, pp. 169-179.

foarte greu accesibilă⁵. Identificarea și localizarea istorică a hagiografului Nichita a pus suficiente probleme. De exemplu, Hans-Georg Beck⁶, urmându-l pe A. Ehrhard⁷, credea că acesta ar fi fost contemporan cu patriarhul Fotie al Constantinopolului, în secolul al IX-lea, cel mai târziu putând fi localizat la începutul secolului al X-lea, pornind de la datarea manuscrisului de la Vatopedi. De asemenea, atât Ehrhard, cât și L.G. Westerink au respins identificarea hagiografului Nichita cu Nichita Magistrul, un alt demnitar bizantin hagiograf, care a scris *Viața Sfintei Teoctista din Lesbos*, mort după 946⁸. Westerink însă a propus, cu noi argumente, o nouă localizare a lui Nichita și a hagiografiei lui, la mijlocul secolului al VIII-lea, socotind că a fost scrisă la puțin timp după moartea lui Andrei în 740⁹. Ipoteza a fost acceptată de Ihor Ševčenko¹⁰ și, ulterior, impusă și de Marie-France Auzépy într-unul din cele mai bune studii despre viața Sfântului Andrei Criteanul¹¹. Practic s-a observat că Nichita

⁵ Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης ὁ Ἱεροσολυμίτης πολιοῦχος Ἐρεσοῦ Λέσβου, Πρακτικὰ ἐπιστημονικοῦ συνεδρίου (1-4 Ἰουλίου 2003), ἐκδόσεις ἱεράς μητροπόλεως Μυτιλήνης, Mytilene, 2005, pp. 380-394. Deși este publicat de venerabila Mitropolie a Lesbosului, volumul, produs ca efect al Simpozionului din 2003, realmente foarte valoros, nu are ISBN și este foarte greu de găsit. Îi mulțumesc lui Alexandru Prelipcean pentru că mi-a pus la dispoziție acest volum important.

⁶ H.-G. Beck, *Kirche und theologische Literatur im Byzantinischen Reich*, München, 1959, p. 561.

⁷ A. Ehrhard, *Überlieferung und Bestand der Hagiographischen und Homiletischen Literatur der Griechischen Kirche von den Anfängen bis zum Ende des 16. Jahrhunderts*, I, Leipzig, 1936, n. 1.

⁸ Alexander Kazhdan, art. „Niketas Magistros”, în *ODB*, pp. 1480-1481.

⁹ L.G. Westerink, *Nicetas Magistros, Lettres d'un exilé (928-946)*, Paris, 1973, p. 46.

¹⁰ Ihor Ševčenko, „Hagiography of the Iconoclast Period”, în A. Bryer, Judith Herrin (eds.), *Iconoclasm. Papers given at the Ninth Spring Symposium of Byzantine Studies, University of Birmingham, March 1975*, Birmingham, 1977, p. 127, n. 105b.

¹¹ Marie-France Auzépy, „La carrière d'André de Crète”, *Byzantinische Zeitschrift*, 88, 1995, pp. 1-12.

Viața Sfântului Andrei Criteanul în izvoare

Viața celui între sfinți
Părintele nostru Andrei Ierusalimiteanul,
care a devenit arhiepiscop al Cretei,
scrisă de atotvestitul patriciu și chestor Nichita¹

Doamne, binecuvântează!

1. Nu este legiuit, nici cuvios ca înaltele petreceri pe pă-mânt ale dreptilor și cuviosilor bărbați² care s-au apropiat de Dumnezeu prin curăția³ lor să fie cufundate în adâncul uitării sau să rămână acoperite pentru multă vreme *sub obroc*⁴, ci se cuvine să fie așezate la vedere, în sfeșnicul povestirii, ca de aici, după ce faptele lor bune⁵ vor fi arătate, să răsară lumina cea neapusă a slavei celei de la bunul Dumnezeu⁶ și să se adune bine oamenilor comoara folosului și câștigului de obște, pentru ca cei mai sângrincioși să-și agonisească cele mai bune fapte prin cea mai bună imitare a

¹ Traducere după Βίος τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀνδρέου τοῦ Ἱεροσολυμίτου, ἀρχιεπισκόπου γενομένου Κρήτης, συγγραφείς παρὰ Νικήτα τοῦ πανευφήμου πατρικίου καὶ κνέστορος, ἰν Α. ΡΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ-ΚΕΡΑΜΕΥΣ, *Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας*, τ. V, 1898, 169-179; Cu puțin timp înainte de finalizarea volumului de față am descoperit ediția critică a lui Panayotis Skaltsis ἰν volumul Ὁ ἅγιος Ἀνδρέας ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης ὁ Ἱεροσολυμίτης πολιοῦχος Ἐρεσοῦ Λέσβου, *Πρακτικά ἐπιστημονικοῦ συνεδρίου (1-4 Ἰουλίου 2003)*, ἐκδόσεις ἱεράς μητροπόλεως Μυτιλήνης, Mytilene, 2005, pp. 380-394.

² Cf. Ieș. 18, 21; Deut. 32, 4; 33, 8; Prov. 1, 11; 19, 7; Ps. 29, 4; 36, 28; 111, 6; 148, 14, 149, 5.

³ Cf. Mt. 5, 8.

⁴ Mt. 5, 15; Lc. 11, 33.

⁵ Cf. Mt. 5, 16; 26, 10; In 3, 21; 10, 25; Tit 3, 8; 3, 14; I Tim. 5, 25; Evr. 10, 24.

⁶ Cf. Lc. 18, 19; I In 1, 5; 2, 8.

acestora. Prin urmare, pe bună dreptate, să privim ca niște recunoscători la cuvântul de față, astfel ca și noi să ne împărtășim de aceeași virtute cu aceia pentru care nici o laudă nu este de ajuns, de vreme ce noi singuri nu putem să lăudăm după vrednicie pe cei vrednici. Dar, chemând cu tărie în ajutor Lumina din Lumină, pe Hristos⁷, pe Cel împreună-fără-de-început cu Tatăl și împreună-veșnic cu Preasfântul Duh, pe Unul din Dumnezeirea cea Una în trei sori, pe Cel ce plinește toată⁸ bunătatea⁹, pe Cel ce dăruiește darurile înțelepciunii și Care îi îndestulează pe toți cu toată cunoștința și, umplându-ne de la El cu marele dar al elocinței, să începem povestirea celei mai înalte, mai virtuoză și iubitoare de Hristos viețuiri, cea a Cuviosului Părintelui nostru Andrei, care a devenit arhiepiscop al insulei Creta.

2. Acesta a fost fiul unor părinți evlavioși și iubitori de Dumnezeu, care se numeau Gheorghe și Grigoria, a căror petrecere se potrivea cu numele¹⁰. Căci amândoi, priveghind cu grijă în fapte bune¹¹, s-au arătat țarină a lui Dumnezeu¹² și dreptate I-au rodit¹³. Cetatea lor era Damascul, care nu și-a însușit nimic din obiceiurile apusene ale vrăjmașilor necredincioși, ci, fiind o cetate a Răsăritului, nu a lăsat în umbră nimic din credința ortodoxă față de Răsărit. În această cetate a ieșit din coapsele lor și odrasla acestora, mai bine-zis, robul

⁷ Cf. *Symb. Concilium Constantinopolitanum I*, COGD 1, p. 57; In 1, 4; 1, 9; 8, 12; I In 1, 5; 2, 8; Sfântul Ioan Gură de Aur, *In epistulam ad Hebraeos*, 2, PG 63, 22; Sf. Atanasie cel Mare, *Oratio I contra arianos*, PG 26, 28-29; Sfântul Vasile cel Mare, *Epistole*, 9, 3, ed. Y. Courtonne, *Saint Basile, Lettres*, vol. 1, Les Belles Lettres, Paris, 1957, p. 39.

⁸ Cf. Efes. 4, 10.

⁹ Cf. Rom. 2, 4.

¹⁰ Gr. Γρηγόρια, Grigoria, care înseamnă priveghere, trezie; και Γεώργιος, care înseamnă lucrător al pământului, iar la neutru, γεώργιον, înseamnă țarină, ogor.

¹¹ Cf. Fapte 9, 36; Rom. 2, 7; 13, 3; II Cor. 9, 8; Efes. 2, 10; Col. 1, 10; I Tim. 2, 10; 5, 10.

¹² I Cor. 3, 9.

¹³ Cf. Evr. 11, 33.

lui Dumnezeu¹⁴. Căci trebuia ca din rădăcină bună să odrăsească și vlăstar bun¹⁵. Și prin iconomie, i s-a impus lui de la Dumnezeu tăcere limbii din naștere până la vârsta de șapte ani, pentru ca, învățând din pruncie „înfrânarea limbii”¹⁶, să devină tainic, precum Moise, gură a lui Dumnezeu¹⁷ și să ia jugul Lui¹⁸ din tinerețe. Și a pus bine mâna pe plug și nu s-a mai întors spre cele dinapoi¹⁹, ci *uitându-le pe acestea și tinzând spre cele dinainte*²⁰, ca să-I înfățișeze lui Dumnezeu brazdele și țarinile faptelor lui bune, aducând rod până la o sută²¹. Când a împlinit opt ani, într-una din zile, cum îi era lui obiceiul, mai întâi a venit în Sfânta lui Dumnezeu Biserică²² împreună cu părinții lui și a participat la dumnezeiasca Liturghie. După împărtășirea cu cinstitul și de viață făcătorul Trup și Sânge al iconomiei celei după trup²³ a *marelui Dumnezeului și Mântuitorului nostru, Iisus Hristos*²⁴, chiar în acea clipă a scos un sunet articulat, ca și cum tăcerea celor șapte ani ar preînchipui cele șapte zile²⁵ ale vieții prezente petrecute în cea

¹⁴ Cf. Fapte 16, 17; Tit 1, 1; I Pt. 2, 16; Apoc. 7, 3; 15, 3.

¹⁵ Rom. 11, 16; cf. Fapte 2, 30; Evr. 7, 5; 7, 10.

¹⁶ Sfântul Vasile cel Mare, *De jejunio* (hom. 2), 3, PG 31, 196 D; Sfântul Ioan Gură de Aur, *In venerandam crucem*, PG 59, 676.

¹⁷ Ieș. 4, 10-17; cf. In 9, 29.

¹⁸ Cf. Mt. 11, 29.

¹⁹ Cf. Lc. 9, 62.

²⁰ Filip. 3, 13.

²¹ Cf. Mt. 13, 8, 23; Mc. 4, 8, 20; numărul 100 = 10 × 10, simbolizează lucrarea și împlinirea până la desăvârșire a poruncilor.

²² I Cor. 1, 2; 10, 32; 15, 9; Gal. 1, 13.

²³ Cf. Eusebiu de Cezareea, *De ecclesiastica theologia*, PG 24, 836 B; Sfântul Epifanie al Ciprului, *Panarion (Adversus haereses)*, 2, 2, 42, PG 41, 268 C.

²⁴ Tit 2, 13.

²⁵ Sfinții Părinți obișnuiesc să numească metonimic durata vieții omului pe pământ, fie socotind-o pe aceasta ca o singură zi, fie ca șapte zile, echivalând ziua cu durata de zece ani, ceea ce ar da exact durata vieții pe care o stabilește Sfântul Proroc David: *Zilele anilor noștri sunt șaptezeci de ani* (Ps. 89, 9-10). Alteori, tot metonimic, ziua echivalează cu veacul, iar numărul 7 este echivalent cu veacul prezent, adică, de fapt, cu cele 7 veacuri ale vieții prezente în opoziție cu veacul/ziua a 8-a, nesfârșită, neapusă, a vieții viitoare și veșnice.

Canoane
la Sărbătorile Domnului nostru Iisus Hristos
și ale Preasfintei Născătoare de Dumnezeu

**Canon de rugăciune
la Nașterea Maicii Domnului¹
(8 septembrie)**

Cântarea 1, glasul al 8-lea

Irmosul:

«Celui ce a sfărâmat războaie cu brațul Său și a trecut pe Israel prin Marea Roșie, să-I cântăm Lui, ca Mântuitorului nostru Dumnezeu, că S-a preamărit.»²

*Stih: Preasfântă Născătoare de Dumnezeu,
miluiește-ne pe noi!*

Să dănțuiască toată făptura, să se veselească și David, căci din sămânța lui a ieșit toiaș³, care poartă floare pe Domnul și Mântuitorul tuturor.

Sfânta Sfintelor, încă Pruncă fiind, este primită în Sfintele cele mai dinlăuntru, ca să fie hrănită din mâna îngerului. Deci toți, cu credință, împreună să prăznuim nașterea ei.

Stearpă a fost Sfânta Ana, dar nu de tot fără fii; căci din veac s-a rânduie mai înainte a fi maică Fecioarei, din care a răsărit Ziditorul făpturii în chip de rob.

Pe tine, Mielușeaua cea neîntinată, care pe Mielușelul Hristos din pântecele tău L-ai adus într-o ființă noastră, pe

¹ Traducere după *Μηναῖα τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ*, t. I, Roma, 1888, pp. 94-105 (al doilea canon al sărbătorii).

² EE 228, n. 327 (Sf. Andrei Criteanul).

³ Is. 11, 1, 10.

tine, cea care te-ai născut din Sfânta Ana, toți cu cântări te cinstim.

Slavă...

Pe Cele Trei fără de început le măresc, Trei Sfințiri laud, Trei împreună-Veșnice într-o Ființă propovăduiesc; căci Unul Dumnezeu în Tatăl, și în Fiul, și în Duhul Se mărește.

Și acum...

Cine a văzut vreun prunc fără de tată? Sau unde s-a văzut vreo fecioară mamă? Cu adevărat mai presus de cuget sunt amândouă, Născătoare de Dumnezeu, Preacurată.

Cântarea a 3-a

Irmosul:

«Întăritu-s-a inima mea întru Domnul, înălțatu-s-a fruntea mea întru Dumnezeul meu; lărgitu-s-a gura mea asupra vrăjmașilor mei; veselitu-m-am de mântuirea Ta⁴.»

Binecuvântat este pântecul tău, Sfântă Ana, căci rod bun, pe Fecioara, ai odrăslit, cea care fără sămânță a născut pe Hrănitorul făpturii și Mântuitorul Iisus.

Pe tine, pe care astăzi te-a născut Sfânta Ana, toiag curat din rădăcina lui Iesei⁵, care ai răsărit floare, pe Hristos, toată făptura te fericește.

Preacurată de Dumnezeu Născătoare, Fiul tău, arătându-te mai înaltă decât toată făptura, mărește nașterea ta cea din Sfânta și Dreapta Ana și pe toți îi veselește astăzi.

Hrănindu-te în Sfânta Sfințelor, Fecioară preacurată, de Dumnezeu Născătoare, mai presus te-ai arătat decât făptura, pe Ziditorul cu trup născând.

⁴ EE 228, n. 237 (Sf. Andrei Criteanul).

⁵ Is. 11, 1, 10.

Colecția Viața în Hristos
(editor pr. dr. Dragoș Bahrim)

Seria „Pagini de Filocalie”

Au apărut:

- Sf. Maxim Mărturisitorul, *Întrebări și nedumeriri* (2012)
Sf. Calist Angelicoudes, *Trei tratate isihaste* (2012)
Sf. Anastasie Sinaitul, *Povestiri duhovnicești* (2016)
Sf. Simeon Stâlpnicul din Muntele Minunat, *Cuvinte ascetice* (2013)
Cuviosul Teognost, *Tezaurul* (2015)
Sf. Calist I, Patriarhul Constantinopolului, *Omilii la Schimbarea la Față, împotriva lui Gregoras* (2017)
Sf. Macarie Egipteanul, *Cuvinte ascetice și epistole*, vol. I, II (2017)
Sf. Teodor Studitul, *Catehezele mari. Cartea a II-a* (2018)
Sf. Teodor Studitul, *Catehezele mici* (2018)
Sf. Grigorie Palama, *Omilii*, vol. I, II, III (2019, 2021)
Cuviosul Nicolae Kataskepenos, *Sfântului Chiril Fileotul: viața ca filocalie* (2020)
Cuviosul Acachie Savaitul, *Tâlcuire la Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul* (2021)

În pregătire:

- Marcu Monahul, *Scrieri ascetice*
Sf. Nil al Ancyrei, *Comentariu la Cântarea Cântărilor* (ediția integrală)

Seria „Hagiographica”

Au apărut:

- Viața Sfântului Simeon Stâlpnicul din Muntele Minunat. Viața fericitei Marta* (2013)
Sf. Nicodim Aghioritul, *Noul Martirologhion* (2016)
Sfântul Spiridon al Trimitundeii: portret hagiografic bizantin (2019)

În pregătire:

- Sfântul Atanasie Athonitul: dosar hagiografic*
Monahul Moise Aghioritul, *Sfinții Sfântului Munte*
Sfântul Mare Mucenic Mina: dosar hagiografic

Seria „Mărgăritare”

Au apărut:

- Cuviosul Teognost, *Cuvinte despre pocăință și moarte* (2014)
Sf. Nil Ascetul, *Tâlcuire la Cântarea Cântărilor* (2014)
Sf. Pacian al Barcelonei, *Despre cei ce se pocăiesc* (2014)
Simeon Mitropolitul Evhaitelor, Ioan Pustnicul, Vasile Maleinos, *Epistole ascetice* (2014)
Sf. Neofit Zăvorâțul, *Omilii la Maica Domnului* (2016)
Sf. Grigorie cel Mare, *Despre minunile Părinților italieni* (2016)
Fericitul Augustin episcopul Hiponei, *Despre înfrânare* (2017)
Sf. Neofit Zăvorâțul, *Viața Sfântului Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei* (2018)
Sf. Atanasie cel Mare, *Viața Sfintei Sinclitichia și alte scrieri ascetice* (2019)
Fericitul Augustin episcopul Hiponei, *Despre viața fericită* (2020)
Minunile Maicii Domnului de la Izvorul Tămăduirilor (2020)
Sf. Atanasie cel Mare, *Epistola către Marcelin despre tâlcuirea Psalmilor – Cum dobândim cunoaștere și vindecare din Scripturi* (2021)

În pregătire:

- Petru Monahul, *Viața Sfântului Ioanichie cel Mare*
Sf. Macarie Egipteanul, *Epistola mare*

Seria „Imnografie bizantină”

Au apărut:

- Sfântul Ioan Mavropous, Mitropolitul Evhaitelor, *Canoane de mângâiere la Domnul nostru Iisus Hristos și la Preasfânta Născătoare de Dumnezeu* (2015; ediția a doua, 2022)
Matei Kamariotis, *Canoane la dumnezeiasca Schimbare la Față a Mântuitorului* (2016)
Sfântul Iosif Imnograful, *Canoane de rugăciune la Sfântul Arhanghel Mihail* (2018)
Sfântul Fotie, Patriarhul Constantinopolului, Sfântul Ioan Mavropous, Mitropolitul Evhaitelor, *Canoane de rugăciune la Sfântul Ierarh Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei* (2019)
Sfântul Marcu Eugenicul, Mitropolitul Efesului, *Canoane împotriva celor opt gânduri ale răutății* (2019; ediția a II-a, 2022)
Sfântul Iosif Imnograful, *Canoane de rugăciune la Sfântul Apostol Toma* (2019)

- Sfântul Andrei Criteanul, Sfântul Ioan Mavropous, Mitropolitul Evhaitelor, *Canoane de rugăciune la Sfântul Ioan Botezătorul* (2021)
- Sfântul Andrei Criteanul, *Canon de rugăciune la Întâmpinarea Domnului* (2021)
- Sfântul Iosif Imnograful, Sfântul Andrei Criteanul, *Canoane de rugăciune la Sfântul Mare Mucenic Gheorghe* (2021)
- Sfântul Iosif Imnograful, *Canoane de rugăciune la Sfântul Mare Mucenic Pantelimon* (2022)
- Sfântul Iosif Imnograful, Sfântul Nicodim Aghioritul, *Canoane de rugăciune la Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan* (2022)
- Sfântul Maxim Grecul, *Canoane de rugăciune la Duhul Sfânt* (2023)
- Sfântul Teofan Graptul, Sfântul Clement Imnograful, *Canoane de rugăciune pentru cei adormiți* (2023)
- Sfântul Andrei Criteanul, *Maica Domnului, „Cununa frumuseții”. Omilii și canoane închinare Născătoarei de Dumnezeu* (2023)
- Sfântul Nicodim Aghioritul, *Noul Theotokarion. Canoanele aghiorite ale Maicii Domnului* (2011; ediția a II-a, 2019; ediția a III-a, revizuită, 2022)

În pregătire:

- Sfântul Nicodim Aghioritul, *Canoane la Intrarea în Biserică a Maicii Domnului*
- Sf. Ioan Mavropous Mitropolitul Evhaitelor, *Canoane de rugăciune la Sfântul Ioan Gură de Aur*
- Sf. Ioan Mavropous Mitropolitul Evhaitelor, *Canoane de rugăciune la Apostol Pavel*

Seria de autor „Sf. Neofit Zăvorâtul din Cipru”

Au apărut:

- Vol. 1: *Zece Cuvinte despre poruncile lui Hristos; Cincizeci de capete* (2015)
- Vol. 2: *Cateheze* (2016)
- Vol. 3: *Panegirice* (2016)
- Vol. 4: *Tâlcuire la Hexaameron; Tâlcuire la Psaltire și la Ode; Tâlcuire la Cântarea Cântărilor* (2016)
- Vol. 5: *Tâlcuire la canoanele celor douăsprezece praznice împărătești; Despre arhieria lui Hristos; Despre Duhul Sfânt și la Sfânta Cincizecime; Cartea minunii dumnezeiești; Epistole* (2016)

Seria de autor „Sfântul Grigorie Palama”

Au apărut:

Vol. 1. *Omilii* (2022)

Vol. 2. *Tratate demonstrative despre purcederea Duhului Sfânt* (2023)

În pregătire:

Vol. 3. *Triade în apărarea celor ce se liniștesc cu evlavie*

Seria de autor „Sfântul Andrei Criteanul”

Au apărut:

Vol. 1. *Viața Sfântului Andrei Criteanul în izvoare. Canoane la Sărbători* (2023)

În pregătire:

Vol. 2. *Omilii la Sărbători* (2023)

În pregătire:

Seria de autor „Sfântul Maxim Mărturisitorul”

Seria de autor „Sfântul Anastasie Sinaitul”

Colecția „Teologie bizantină”

(editor pr. dr. Dragoș Bahrim)

Au apărut:

Eustratie din Constantinopol, *Despre starea sufletelor după moarte* (2019)

Viața Sfântului Vasile cel Nou. Vămile văzduhului și vedeniile despre Înfricoșătoarea Judecată (2020)

Viața Sfântului Nifon al Constanțianeii (2022)

Sf. Dionisie al Alexandriei, Pseudo-Hrisostom, pseudo-Maxim Mărturisitorul și alții, *Comentarii la Ecclesiast* (2023)

În pregătire:

Sf. Calist I, Patriarhul Constantinopolului, *Împaratia cerurilor este înlăuntrul vostru. Capete despre curăția sufletului și omilii alese*

Sf. Eustatie, Mitropolitul Tesalonicului, *Despre îndreptarea vieții călugărești*

Matei Vlastares, *Respingere a erorilor latinilor*

Sf. Fotie Patriarhul Constantinopolului, *Omilii*